

C-339/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. május 30.

A kérdést előterjesztő bíróság:Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich (Siemianowice Śląskie-i
kerületi bíróság, Lengyelország)**Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:**

2023. április 28.

Felperesek:Horyzont Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz
Inwestycyjny Zamknięty**Alperes:**

LC

Az alapeljárás tárgya

41 177,24 PLN (mintegy 8761 euró) késedelmi kamatokkal növelt összegnek az LC alperes által vissza nem fizetett fogyasztói hitel jogcímén történő megfizetésére irányuló kereset.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikkének értelmezése.

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK irányelv 8. cikkét, hogy a hitelező e rendelkezésben foglalt, a fogyasztó (adós) hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettsége egyenértékű a fent említett irányelvben meghatározott egyéb kötelezettségekkel (különösen a 10. és azt követő cikkekben meghatározott tájékoztatási kötelezettségekkel), oly módon, hogy azok a szankciók, amelyekre az irányelv 23. cikke hivatkozik, az egyes kötelezettségek megsértése esetén nem térhetnek el, azaz nem írhatnak elő eltérő jogkövetkezményeket?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv: 8. cikk (1) és (2) bekezdése, 23. cikk.

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

Kodeks cywilny z dnia 23 kwietnia 1964 r. (az 1964. április 23-i polgári törvénykönyv): az 58. cikk 1., 2. és 3. §-a, a 481. cikk 1., 2., 2^{1.}, 2^{2.}, 2^{3.}, 2^{4.} §-a.

Kodeks postępowania cywilnego z dnia 17 listopada 1964 r. (az 1964. november 17-i polgári perrendtartás): 505⁴. cikk.

Ustawa o kredycie konsumenckim z dnia 12 maja 2011 r. (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény): a 9. cikk (1)–(4) bekezdése, a 30. cikk (1) bekezdése, a 31. cikk (1) és (2) bekezdése, 32. cikk, 33. cikk, a 45. cikk (1)–(5) bekezdése.

Ustawa prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (a bankokról szóló, 1997. szeptember 29-i törvény): a 70. cikk (1) és (2) bekezdése, 78a. cikk.

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 1 LC alperes (fogyasztó) 2017. szeptember 28-án 49 148,06 PLN (10 457 euró) összegű konszolidációs kölcsönszerződést kötött a varsói székhelyű Nest Bank S. A-val.
- 2 A kölcsönszerződés alapján az alperes arra vállalt kötelezettséget, hogy 2022. október 3-ig 60 egyenlő havi részletben fizeti vissza a kölcsönösszeget, valamint 7323,06 PLN (hozzávetőleg 1558 euró) összegű úgynevezett szerződéskötési díjat, továbbá a tőke felhasználásáért 8365 PLN (1779 euró) összegű, évi 9,9 százalékos (változó kamatlábbal számított) szerződéses kamatot fizet meg.

- 3 Az alperes rendelkezésére bocsátott kölcsönösszeg egy részét másik kölcsön visszafizetésére fordították. A fennmaradó összeg fogyasztási célt szolgált.
- 4 A kölcsönszerződés szerint a „teljes hitelösszeg” 33 460 PLN-t tesz ki; a „kölcsön teljes költsége” 29 113,16 PLN; a „fizetendő teljes összeg” pedig 62 573,16 PLN. Az alperes által fizetendő havi törlesztőrészlet 1042 PLN (mintegy 221 euró) volt.
- 5 A szerződés megkötésének időpontjában az alperes nyugdíjas volt, és ezenfelül félmunkaidőben dolgozott. A kölcsönszerződésben az alperes jelezte, hogy havi átlagos nettó jövedelme 1755,62 PLN (mintegy 373 euró), és egy másik kölcsönt törlesztett, amelynek törlesztőrészlete 320 PLN (mintegy 68 euró) volt.
- 6 A kölcsönszerződés nem tartalmazott konkrét biztosítékot a kölcsön visszafizetése tekintetében.
- 7 A hitelező fizetés iránti keresetet indított a kölcsön nemteljesítésével összefüggésben. A hitelező helyébe később a felperes lépett, aki a kereseti követelést követelésengedményezési szerződés alapján szerezte meg.
- 8 Az elsőfokú bíróság fizetési meghagyás kibocsátásával teljes egészében helyt adott a kérelemnek.
- 9 Az alperes e fizetési meghagyással szemben ellentmondással élt, amelyben a végrehajtás felfüggesztését vagy a fizetési meghagyásban foglalt követeléssel kapcsolatban részletfizetési kedvezményt kért.
- 10 Az eljárás során az alperes visszafizette a kölcsön egy részét, összesen 25 928 PLN (mintegy 5516 euró) összegben.

Az alapügyben eljáró felek alapvető érvelése

- 11 A 2020. június 16-i tárgyaláson az alperes pontosította a kifogásokat, hangsúlyozva, hogy a hitelező a szerződés megkötésekor nem értékelte a hitelképességét. Ezenfelül egyéb kifogásokat emelt a szerződési feltételek tisztességtelen jelleg szempontjából történő értékelésével kapcsolatban.
- 12 A felperes az alperes által az eljárás során visszafizetett összegek tekintetében részben visszavonta a keresetét. A felperes a fennmaradó részben fenntartja a tőkeösszeg és a késedelmi kamatok megfizetésére vonatkozó követelését.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 13 A 2008/48 irányelv 8. cikkének (1) bekezdése és ezen irányelv (28) preambulumbekzdése alapján a hitelező a hitelmegállapodás megkötését megelőzően – különösen a fogyasztótól kapott megfelelő információ alapján – köteles a fogyasztó hitelképességét értékelni. Ez a kötelezettség, amely a fogyasztói hitelről szóló lengyel törvény (a továbbiakban: u.k.k.) 9. cikkében is

szerepel, hozzájárul az irányelv annak biztosításával kapcsolatos általános célkitűzéseinek megvalósításához, hogy az Unióban a fogyasztók érdekeit magas szinten és egyenlő módon védelmezzék, valamint hozzájárul a fogyasztói hitelek jól működő belső piaca kialakulásának megkönnyítéséhez.

- 14 A hitelezőkre rótt további terhek, különösen az említett irányelv 5. és 10. cikkében meghatározott tájékoztatási kötelezettségek szintén hozzájárulnak e célok megvalósításához.
- 15 A Bíróság ítélkezési gyakorlata fényében mind az adós hitelképességének értékelése, mind pedig a szerződéskötést megelőző és azzal kapcsolatos tájékoztatásra vonatkozó kötelezettségek a fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bírnak (lásd: 2019. április 21-i Radlinger ítélet, C-377/14, ECLI:EU:C:2016:283, 61. és 64. pont; 2021. június 10-i Ultimo Portofolio Investment [Luxembourg] ítélet, C-303/20, ECLI:EU:C:2021:479, 29. pont; 2020. március 5-i OPR-Finance s. r. o. ítélet, C-679/18, ECLI:EU:C:2020:167, 21. pont).
- 16 Amint az az összegyűjtött bizonyítékokból kitűnik, a bank nem teljesítette a hitelképesség értékelésére vonatkozó kötelezettségét. Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint az alperes nem felelt meg a hitelfelvétel feltételeinek, mivel nem volt hitelképes. A fogyasztó havi összjövedelmének és a kölcsön törlesztőrészleteiből eredő terhek összevetése ugyanis arra enged következtetni, hogy a havi törlesztőrészlet megfizetése a fogyasztó alapvető, egzisztenciális szükségleteinek kielégítését veszélyezteti. Az alperes negatív pénzügyi helyzete nem volt átmeneti jellegű.
- 17 A 2008/48 irányelv 23. cikke szerint a tagállamoknak meg kell állapítaniuk az ezen irányelv alapján elfogadott nemzeti rendelkezések megszegése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és minden szükséges intézkedést meghoznak azok végrehajtásának biztosítására. Az előírt szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük.
- 18 A 2008/48 irányelv végrehajtásával a lengyel jogalkotó nem vezetett be megfelelő szankciókat a fogyasztói hitelt felvenni kívánó fogyasztó hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettség megsértése esetére. A Bíróságnak a C-303/20. sz. ügyben hozott ítéletéből ugyanis kitűnik, hogy a fogyasztó hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettség megsértésének a Kodeks wykroczeń (a szabálysértési törvénykönyv) 138c. cikkében meghatározott szankciói elégtelenek. Ezek a hiányosságok az u.k.k.-ra, valamint a bankokról szóló törvényre (a továbbiakban: pr. b.) is vonatkoznak.
- 19 A lengyel polgári jogrendszer számos olyan megoldást ír elő, amely lehetővé teszi a magánjogi rendelkezések megsértése esetén alkalmazandó szankciók alkalmazását. Az egyik ilyen megoldás az u.k.k. 45. cikke, amely az úgynevezett ingyenes hitel szankcióját írja elő többek között a hitelező fogyasztóval szemben

fennálló tájékoztatási kötelezettségeinek megsértése esetére. E rendelkezés azonban az abban kifejezetten felsorolt jogsértésekre vonatkozik, amelyek közé nem tartozik a fogyasztó hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettség megsértése.

- 20 A lengyel bíróságok ítélkezési gyakorlatában mindezidáig az volt az uralkodó álláspont, hogy az u.k.k. 9. cikkéből eredő, a hitelképesség vizsgálatára vonatkozó kötelezettség megszegése nem alapozta meg a felek közötti szerződéses jogviszonyt érintő jogkövetkezmények levonását. A Bíróság eddigi ítélkezési gyakorlatának fényében azonban ez elfogadhatatlan.
- 21 Mivel az u.k.k. 45. cikkében foglalt rendelkezés nem foglalkozik kifejezetten a fogyasztó hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettség megsértésének kérdésével, mindenekelőtt más olyan rendelkezéseket kell keresni, amelyek lehetővé teszik a 2008/48 irányelv célkitűzéseivel összhangban álló határozathozatalt. Ilyen szabály lehet a polgári törvénykönyv (a továbbiakban: k.c.) 58. cikkének a legszigorúbb szankciót, nevezetesen a jogügylet érvénytelenségének szankcióját előíró rendelkezése. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy e rendelkezés a fogyasztó hitelképességének vizsgálatára vonatkozó kötelezettség megsértésével összefüggésben is alkalmazható.
- 22 Noha a szankciórendszer megválasztása a tagállamok hatáskörében marad, a választott rendszernek biztosítani kell a 2008/48 irányelv fenti 13. pontban említett általános célkitűzéseinek megvalósulását.
- 23 Az elsőfokú bíróság következőképpen arra keresi a választ, hogy amennyiben a szolgáltatót terhelő és e célokat szolgáló, a 2008/48 irányelv 8. és 10. cikkében meghatározott kötelezettségeknek egyenértékűeknek kellene lenniük, ez azt jelenti-e, hogy az adott tagállam által alkalmazott azon szankciók, amelyekre a 2008/48 irányelv 23. cikke hivatkozik, az egyes jogsértés esetében eltérőek lehetnek.
- 24 Mivel a Bíróság a C-303/20. sz. ügyben hozott ítéletének 35. pontjában utalt a bíróságnak a megállapított kötelezettség megsértésének súlyosságával arányos intézkedés alkalmazásával, különösen pedig megválasztásával kapcsolatos mérlegelési jogkörére, azt a következtetést kell-e ebből levonni, hogy ennek az intézkedésnek egyenértékűnek kell lennie a 2008/48 irányelv végrehajtása keretében elfogadott jogszabályokból eredő egyéb kötelezettségek megsértése esetére előírt szankciókkal.
- 25 A 2008/48 irányelv 8. cikkében (az u.k.k. 9. cikkében vagy pr.b. 70. cikkében) foglalt kötelezettség megsértése esetén az alkalmazott szankció lehet-e szigorúbb vagy enyhébb, mint például az említett irányelv 10. cikkében meghatározott tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén előírt szankció? A nemzeti jogban előírt szankció egyenértékűségének értékelése tekintetében fennálló mérlegelési jogkör továbbra is kizárólag a nemzeti jog hatálya alá tartozik-e, vagy az az

irányelvben előírt kötelezettségek egyenértékűségének értékeléséből következik-e?

- 26 A fenti kételyek jelennek meg a jelen ügyben. A k.c. 58. cikkében foglalt szankció alkalmazása esetén a szerződés érvénytelenné válik, és így annak feltételei a továbbiakban nem kötik a feleket. Ezzel szemben az u.k.k. 45. cikke szerinti szankció nem eredményez érvénytelenséget, azonban lehetővé teszi, hogy a fogyasztót ne terheljék a kamatok és a kölcsön egyéb költségei.
- 27 A gyakorlatban általánosan elfogadott módon azonban az ingyenes kölcsön szankciója nem terjed ki a teljesítési késedelem esetén járó szerződéses kamattal kapcsolatos szankciókra. Ez azt jelenti, hogy az u.k.k. 45. cikkének alkalmazása esetén a teljesítési késedelem esetén járó kamatot a szerződés alapján fogják megállapítani (amely ebben az esetben évi 24,50% lesz), az u.k.c. 58. cikkében foglalt szankció esetében pedig a késedelmi kamat számításának szabálya a törvényből fog következni (a kamat ebben az esetben évi 12,25% lesz).
- 28 A kérdést előterjesztő bíróság ennek során megjegyzi, hogy a Bíróság eddigi ítélkezési gyakorlata e szankciók egyikének a 2008/48 irányelv 23. cikkében foglalt kritériumok szerinti hatékonyságát, arányosságát vagy visszatartó erejét sem kérdőjelezte meg.
- 29 Hangsúlyozni kell azonban, hogy a szankciók alkalmazásának Bíróság által vizsgált esetei a különböző tagállamok nemzeti jogrendjeihez kapcsolódnak, a tagállamok pedig e tekintetben autonómiával rendelkeznek. A 2008/48 irányelv 23. cikkére tekintettel elfogadható-e egyáltalán valamely állam nemzeti joga keretében a szankciók ilyen megkülönböztetése olyan helyzetben, amelyben az ezen irányelvből eredő kötelezettségek egyenértékűnek, azaz hasonló szintűnek és azonos célokat szolgálónak tekintendők?
- 30 Annak biztosítása érdekében, hogy a szankciók megfeleljenek a 2008/48 irányelv 23. cikkében meghatározott kritériumoknak, a kérdést előterjesztő bíróságnak figyelembe kell vennie, hogy a jog jelenlegi állapota nem kellően pontos és egyértelmű, így a megfelelő jogi szakértelemmel nem rendelkező átlagfogyasztó ezen állapot értékelésével kapcsolatos lehetősége legalábbis nem megfelelő.
- 31 A nemzeti jogban többféle szankció egyidejű megléte nemcsak az uniós jogból eredő jogok érvényesítésének jogalapját teszi homályossá és pontatlanná, ami a szankciók hatékony érvényesülésének (*effet utile*) korlátozásához vezet, hanem – ami lényeges – egyetlen uniós jogi aktusból, nevezetesen a 2008/48 irányelvből eredő kötelezettségek elmulasztása esetén alkalmazott szankciók arányossága alapján tesz különbséget.
- 32 A Bíróságtól kapott válasz alapján a kérdést előterjesztő bíróság tisztában lesz azzal, hogy a 2008/48 irányelvből eredő kötelezettségek megsértése esetében elfogadható-e (a fenti értelemben vett) szankciók változatossága. E bíróság azonban hangsúlyozni kívánja, hogy nem azzal kapcsolatos iránymutatásra gondol, hogy mely nemzeti jogszabályt kell alkalmazni, hanem – amennyiben azt

a Bíróság helyénvalónak tartja – az uniós jogi rendelkezések fentiekben kifejtettek szerinti értelmezésében kér segítséget.

- 33 A Bíróság ez idáig nem foglalkozott az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben érintett problémákkal. Az e kérdésre adott válasz közvetlenül releváns a jelen ügy elbírálása, azaz a fogyasztó hitelképességének értékelésére vonatkozó kötelezettség bank általi elmulasztása megfelelő (a 2008/48 irányelv 23. cikkében foglalt kritériumokat figyelembe vevő) következményeinek, különösen a szankciók hatékonyságának, arányosságának és visszatartó erejének vizsgálata tekintetében történő értékelése szempontjából.

MUNKADOKUMENTUM